

tíðindablaðið

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevart: p/f sosialurin

Fyrirtaksstjóri og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðfólk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

»Hatta var bara Jógvan«

NÚ ER fólkatingsvalið av, og vit kenna úrslitið. Vit kunnu siga, at úrslitið fyrri so vítt ikki var heilt óvæntað. Tað er jú ein søgulig sannroynd, at tann intolerans og vanvirðing av annarleiðis hugsandi, sum fólkaflokkurin hevur staðið fyrri seinnu árin, altíð geva stóra undirtøku. Vit hava áður nevnt amerikanska senatorin Joseph Mc Carthy, hvørs afturval til senatið var ivasamt. So fann hann uppá at jagstra kommunistar, og øll sum høvdu eina aðra hugsan vóru kommunistar. Mc Carthyismen verður í dag roknað sum ein skammblettur í amerikansku søguni, og verður roknað sum eitt avgjørt ódemokratiskt fyrbrigdi.

TAÐ ER einki at ivast í, at tað er Dagblaðið ið hevur vunnið valið. Ikki bert var blaðstjórin valdur, men nevndarlímirnir Olaf Olsen og Jógvan við Keldu fingi eisini eitt val. Vit vita øll, hvat Dagblaðið stendur fyrri. Fremsta uppgávan hjá hesum blað hevur jú verið at jarðleggja allar áskoðanir, sum ikki hóska við tær hjá blaðnum og flokkinum, og mannagongdin hevur ikki verið demokratisk. Vit kunnu bert minna um ta viðferð, sum tey hava fingið, sum ikki passa í krammið hjá blaðstjóranum. Á henda hátt hevur verið gjørligt at steðga ella avmarka tað fría orðaskifti, sum hevur verið í landinum.

VIT KUNNU eisini minna um tær stöðugu áheitanir um lýsingarboykott móti teimum bløðum, sum hava aðra hugsan. Endamálið er at taka fíggarliga grundarlagið undan hesum bløðum, og vildi hetta givið Dagblaðnum eina Pravda líknandi stöðu sum tíðindaberi. Hvat hetta merkir skulu vit bert nevna eitt dømi um. Um fólkatingsvalið í 1957 hevur blaðið innan seinasta mánaðin havt tær heilt ymiskar frásagnir. Hesar frásagnir skuldu bert nýtast til hvørt sifft endamálið. Hetta val er tískil ein stór hóttan móti tí fría orðaskiftinum.

EIN TAPARI í hesum váli má eisini

sigast at vera Jógvan Sundstein, og hann hevur tapt bæði so og so. Hann skuldi verið sjálvskrivaður til sessin sum formaður í flokkinum. Hann liggur sum hann hevur reitt. Aðrenn hann gjørdist floksformaður duldi hann ikki fyrri, at hann als ikki tók undir við politikkum hjá Óla. Og hann gjørdi tað heilt óvanliga, at hann tók avstand frá meginpartinum av tí, sum Óli stóð fyrri, í einum øðrum blað. Tá hildu fólk, at flokkurin sum so vardi okkara demokratisk rættindi, og at tað var »bara Óli«, sum koyrdi sína egnu linju. Men síðan Jógvan gjørdist formaður hevur ikki hoyrt eitt kis um nakra ósemju. Nú var flokkurin knappliga vorðin so rúmur, at hann var »bæði liberalur og konservativur«. Men úrslitið er, at Óli hevur fullkomiliga yvirtikið flokkinn, og nú siggja vit svart uppá hvítt, at tað er Óla sum fólkaflaksfólk vilja hava til leiðara. Jógvan kann í besta fall vera verandi formaður undir Óla, og skuldi hann fingið skruplir og byrja at mukka ímóti, kann Óli við heilt stórum rætti siga, at »hatta er bara Jógvan«.

HETTA VAL má fyrst og fremst metast sum ein hóttan móti okkara demokratiska stýrslag. Nú hevur fólkaflokkurin fingið váttað, at tað gevur atkvøður at hava intoleransu og vanvirðing av medmenniskjum ovast á skránni. Og vit vita, at hjá hesum flokki er eingin náði tá ræður at røkja áhugamálini hjá teimum sjálvum. Vit vita, at nýkárni førarin í flokkinum hevur roynt hvat hann kann at forpesta tilveruna hjá mongum ikki-fólkaflaksfólki. Og tá hann fær eina so stóra tækk frá fólkinum halda vit okkum hava orsök til at stúra fyrri framtíðini.

MEN VIT í javnaðarflokkinum falla ikki í fátt. Vit ætla at stríðast móti hesi óhugnaligu gongd. Og vit fara at berjast fyrri at verja tey demokratisku rættindum frítt at hava sína egnu áskoðan, sum fólkaflokkurin er væl í ferð við at taka frá okkum, og har vandin er enn størri í tíðini sum kemur.

Fakfeløgini er einasta vernd hjá verkamanna-stættinum

Tá eg læs Dagblaðið nr. 97, hvakk eg við, tá eg læs, at ein av verkamanna-stættini, ja, næstformaður í Fjallbrúður í Vági, Gudrun Kristiansen, gongur beint ímóti okkara stætti og okkara áhugamálum, og tí rættvisiskravi, ið vit, verkamanna-stættur, hevur sett fram.

Vit hava ikki nokta hesum høgu harrum at brúkt merkir í kassunum. Men vit hava noktað, at merkini verða upptald og at henda skráseting verður brúkt at pressa kvinnur og menn upp í eina óhugnaliga kapping fyrri tímaløn, sum okkara stættur ikki toli fyrri tímaløn. Og vit eru ímóti, at hesir høgu harrar seta edv-tól inn á okkara virkir fyrri at kunna pressa hesi menniskju meiri, fyrri at fáa meiri burtur úr hesum produkti, sum hesi menniskjur skapa.

Ja, Egil Toftegaard sigur sjálvur, at nú kann hann ikki pressa fólkið sum hann vil. Nú hóttir hann við at steigja. Har er tað ikki góðskan, men mongdin ið hann gremur seg um. Lágt riður tú, Toftegaard, tí tað skal eg siga um kvinnurnar í Fuglafirði, at tað er ikki tí, at kvinnurnar arbeida for litið. Heldur leita eftir feilinum aðrastaðni, ja, Egil, Heri og Jakup, lágt riða tit móti arbeidarastættinum.

Okkara fakfeløg er einasta vernd, ið vit arbeidsmenn og -kvinnur

eiga, sum vilja verja okkum í tí kapitalistiska ágangi, sum altíð hevur viljað hildið verkamanna-stættinum niðri.

Og tit arbeidskvinnur í Føroyum — tit kunnu vera stoltar av at eiga eina kvinnu sum Ingeborg Vinther sum formann í FA, sum altíð hevur viljað tað besta fyrri okkara stætt, og staðið sum ein livandi víti fyrri tann føroyska verkamanna-stættin. Tað er ikki sín vilja, hon hevur framhildið. Men hon hevur staðið við tær avgerðir, ið FA hevur álagt henni at útføra. — Ein dag fer hon at standa sum ein varði, sum tað føroyska verkamannaliðið fer at minnst við tækk.

Hvør skuldi trúð, at næstformaðurin í Fjallbrúður skuldi ganga ímóti formanni sínum. Tað verður minst við sorg innanfyri verkamanna-stættin. Og Gudrun Kristiansen, tú ert við at bróta okkara fakfeløg niður, ella hvat vilt tú — vilt tú saman við hesum høgu stjórum bróta okkara fakfeløg niður? Tað má ikki skjel!

Tað skal sláast fast, at merkini hava einki við góðsku at gera, men ein skráseting av okkara kvinnum, men ikki stjórkvinnum.

Tit verkamenn og -kvinnur, lat okkum nú standa saman. Øksl móti øksl — um okkara rættvisiskrav:

Vårt merki hátt vit hevja, nú framá leiðin ber, vårt rættvisiskrav at verja, vit sigra skulu her.

Eg fari til siðst at spyrja hesar høgu stjórar, verða hesi merkini brúkt aðrastaðni í Norðurlondum, ella er tað bara í Føroyum?

Toftegaard, eg skal bara siga tær eitt, tað er ikki rætt at undirmeta tað arbeidið tær kvinnurnar gera, sum arbeida á Handils- og Frystivirkhúsum. Eg kenni mangar kvinnur, sum arbeida har, og tað virki, sum ikki kann ganga við tí arbeids-gongd, har er, ja, tað má heldur steingja og fáa nýggja leiðslu. Ti kvinnurnar kanst tú ikki pressa meira. Tað má vera ein greinsa fyrri, hvat tú kanst gera við hesa arbeidskraft og hvussu nógv tú kanst fáa hana at produsera.

Tað er m.a. í einum máli sum slíkum misbrúki, at Føroya Arbeidarafelag kann verja okkum ímóti, Gudrun Kristiansen, og sum tú sum næstformaður í einum felag skuldi verið við til at stuðla okkum í, og ikki fallið okkum í rygginn.

Vit — verkamannafjöldin — vit mugu hava eitt mið og mál. Og tað er, at vit standa saman sum ein eind um eitt felagskrav. Tá og einans tá birtist ljós á hesum landi hjá tí arbeidandi fólki her á landi.

S. P.

Morgunsangur í hundrað ár

Undir hátíðarhaldinum og ella hykklinum við hundrað ár Tvøroyrar Skúla, kom onkur at teim tilkomnu at siga, at tey ungu læra ikki at syngja morgunsang í skúlanum. Hvør skal siga: Tey høvdu lært morgunsang! Og tað høvdu tey ongan skaða tíkið av.

Nei, men sangirnir! Eg minnst kringum-støðurnar enn, tá eg hoyri hesar fongdu sangir: »Á morgni árla, vit...« og aðrar av somu skuffu. Lærararnir har stóðu, øksl við øksl uppi við talvuna, sum undir beinleiðis frisparki! Og hann (m/k) sum stóð á varðhaldi niðri við úthúðina.

Rætt skal vera rætt. Ymiskir vóru hesir varðhaldsmenn. Summir vóru

lagaligir, dugdu at skyna á, at hetta var ikki heimsins undirgangur, takast skuldi í uppløpinum, keddu seg og smásývjaðu, eitt litið orð kundi falla ella so. Aðrir vóru reinir hundar. Tað galt um at fanga flest, og tað við týskari akkuratessu. Onkur kundi vera so niðsknildur, at stilla úthúðina á glopp og goyma seg frá vindeyganum, tá kagað varð úti við portrið, sum eiturkoppur fangar flugur í sín nótt at liva av. So titt ein lærari eisini var ov seinur vóru vit um hann, sum likkur og natar um kryvjandi útróðarbát, inn gjøgnum skúlagarðin, og so at bjarga sær ósæddur upp í streymin til stovurnar. Serliga vetrarmorn-

arnar kundi vera ilt at fata, hvi vit skuldu hava morgunsang. Myrkt og illsligt úti, nývaknað og tuskað av stormi og vátaslettingi, síðan stúgvad í kleimum klassarúmi og noydd at syngja: »Anda vil eg fritt...« — ímíllum svimaðu ungar gentur. Og tá várið og sólin endiliga vistu seg á veg til skúla, og hugurin at syngja vaknaði av sær sjálvum, varð ein kanska áhaldsin og kom at sita í nótni hjá einum eiturkoppni av lærara, bókaður fyrri ikki at hava sungið morgunsang!

Vónandi læra tey ungu sangin at kenna øðrvísi komandi hundrað ár!

Orðfeður